

Landelijke Adviescommissie
Plaatsing Langdurige Forensisch
Psychiatrische Zorg
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Kerntaak	6
1.1 Inleiding	7
1.2 Aantal aanvragen	7
1.3 Nieuwe aanvragen	7
1.4 Herbeoordelingen	8
1.5 Verzoeken tot opheffing	8
1.6 Aanvraag individueel beveiligingsniveau	8
1.7 Beslissingen namens de minister	9
1.8 Doorlooptijden	9
Hoofdstuk 2	10
Overige activiteiten	10
2.1 De lerende LFPZ-praktijk	11
2.2 Overleg ketenpartners	12
Slotopmerkingen	12
Bijlage	13

Inleiding

De Landelijke Adviescommissie Plaatsing Langdurige Forensisch Psychiatrische Zorg (verder: LAP) toetst alle door de Forensisch Psychiatrische Centra ingediende aanvragen voor plaatsing, voortzetting of beëindiging van plaatsing van ter beschikking gestelden in een LFPZ-voorziening. De LAP brengt hierover advies uit aan de minister voor Rechtsbescherming.

De LAP heeft de volgende doelstelling:

‘De LAP stelt zich ten doel een onafhankelijke inhoudelijke toets van alle LFPZ-plaatsingen te waarborgen en daarover een gedegen advies uit te brengen aan de minister. De advisering geschiedt op basis van het Beleidskader Langdurige Forensisch Psychiatrische Zorg (verder: het Beleidskader).’

Deze doelstelling is geformuleerd naar aanleiding van het Besluit van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van 15 april 2012, houdende de instelling van de LAP (verder: het Besluit).

De LAP bestaat inclusief de voorzitter uit twee juristen, drie forensisch psychiaters en drie forensisch psychologen en wordt ondersteund door een onafhankelijk bureau.

In artikel 11 van het Besluit is bepaald dat de voorzitter van het college elk jaar een jaarverslag uitbrengt naar aanleiding van de werkzaamheden van het voorafgaande jaar. In het voorliggende jaarverslag is informatie opgenomen over de aantallen en soorten adviezen die de LAP in 2023 heeft uitgebracht. Tevens worden de overige activiteiten van de LAP kort toegelicht.

Hoofdstuk 1

Kerntaak

1.1 Inleiding

De LAP heeft op grond van artikel 3 van het Besluit tot taak de minister voor Rechtsbescherming te adviseren over de afdoening van aanvragen tot plaatsing of beëindiging van plaatsing van ter beschikking gestelden in een LFPZ-voorziening. Tevens adviseert de LAP de minister periodiek over de voortzetting van de plaatsing.

Bij een aanvraag tot LFPZ-plaatsing beoordeelt de LAP of de eindverantwoordelijke behandelaar naar geldend psychiatrisch inzicht in alle redelijkheid tot de vaststelling heeft kunnen komen dat voortzetting van op verandering gerichte behandeling thans niet langer zinvol is en dat doorstroming naar een andere instelling waar het noodzakelijke niveau van zorg en beveiliging geboden kan worden niet mogelijk is. Indien deze mogelijkheden niet aanwezig worden geacht, dan adviseert de LAP tot plaatsing in een LFPZ-voorziening.

Op grond van het Beleidskader beoordeelt de LAP vervolgens elke twee jaar of voortzetting van de LFPZ-status nog gerechtvaardigd is. Door nieuwe medische ontwikkelingen en behandelmethoden of een wijziging in het behandelperspectief of ziekte-inzicht, kan terugplaatsing naar een reguliere afdeling en op den duur resocialisatie mogelijk zijn.

Tevens onderzoekt de LAP of de LFPZ-status om een andere reden dient te worden beëindigd, in het bijzonder in verband met de mogelijkheid van plaatsing in een andere instelling waar het noodzakelijke niveau van zorg en beveiliging geboden kan worden.

Voor een nadere uitleg over de werkwijze van de LAP wordt verwezen naar de website via bijgevoegde link [Home | Landelijke Adviescommissie Plaatsing Langdurige Forensische Psychiatrisch Zorg](#).

1.2 Aantal aanvragen

In de periode van 1 januari tot en met 31 december 2023 heeft de LAP in totaal 84 aanvragen ontvangen en behandeld.

Dit betrof:

- 20 nieuwe aanvragen tot LFPZ-plaatsing
- 1 verzoek tot heroverweging
- 55 periodieke (en tussentijdse) herbeoordelingen van de LFPZ-plaatsing
- 3 verzoeken tot opheffing
- 5 aanvragen tot wijziging van het individuele beveiligingsniveau

1.3 Nieuwe aanvragen

Ten aanzien van de 20 nieuwe aanvragen tot LFPZ-plaatsing heeft de LAP in 16 zaken aan de minister geadviseerd om de aanvraag toe te wijzen (waarbij wordt opgemerkt dat in één zaak eerst een advies tot afwijzing is uitgebracht, waarna na een verzoek tot heroverweging alsnog is geadviseerd om de aanvraag toe te wijzen) en in 2 zaken om de aanvraag af te wijzen. De LAP heeft voorts 2 zaken aangehouden, waarin de aanvullende informatie op 31 december 2023 nog niet binnen was.

Advies LAP	Aantal
Toewijzen	16
Afwijzen	2
Lopende aanhouding	2
Totaal	20

1.4 Herbeoordelingen

Op grond van het Beleidskader dient door middel van een periodieke toets tweejaarlijks door de LAP te worden beoordeeld of voortzetting van de LFPZ-indicatie nog gerechtvaardigd is. Daarnaast kan de LAP in haar advies verzoeken om een tussentijdse herbeoordeling van de LFPZ-indicatie, indien de LAP aanleiding ziet om binnen een bepaalde periode (van doorgaans een jaar) de mogelijkheden van behandeling of uitplaatsing te onderzoeken dan wel de betrokken patiënt hiervoor te motiveren en bij succesvol verloop te kijken of er perspectief ontstaat op behandeling of overplaatsing naar een andere voorziening.

Ten aanzien van de 55 periodieke en tussentijdse herbeoordelingen heeft de LAP in alle zaken aan de minister geadviseerd om de LFPZ plaatsing voort te zetten.

Advies LAP	Aantal
Voortzetten	55
Opheffen	-
Totaal	55

1.5 Verzoeken tot opheffing

Ten aanzien van de 3 verzoeken tot opheffing heeft de LAP in alle zaken geadviseerd om het verzoek toe te wijzen en de LFPZ-plaatsing op te heffen.

Advies LAP	Aantal
Toewijzen	3
Totaal	3

In deze zaken is de LFPZ-indicatie opgeheven omdat het noodzakelijke niveau van zorg en beveiliging ook in een andere voorziening kon worden geboden.

1.6 Aanvraag individueel beveiligingsniveau

Ten aanzien van de 5 aanvragen om het individuele beveiligingsniveau in de zin van de Verlofregeling te wijzigen naar laag, heeft de LAP het advies van de kliniek gevolgd en geadviseerd om het beveiligingsniveau als laag vast te stellen.

1.7 Beslissingen namens de minister

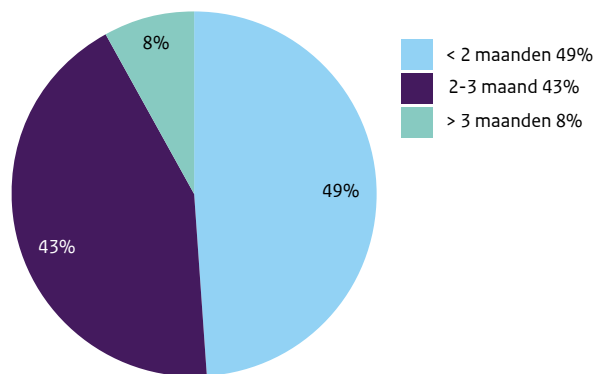
Op grond van artikel 8, derde lid van het Besluit kan de minister in zijn beslissing gemotiveerd afwijken van het advies van de LAP. In 2023 heeft de LAP geen contraire beslissingen ontvangen namens de minister.

1.8 Doorlooptijden

De LAP streeft ernaar om binnen drie maanden na ontvangst van een aanvraag een advies te zenden aan de minister. Voor het vaststellen van de doorlooptijd geldt als begin de datum van binnenkomst van de aanvraag bij de LAP en als einde de datum waarop het advies aan de minister wordt verzonden.

In 2023 is 92% van alle aanvragen binnen een termijn van drie maanden van een advies voorzien en 49% van de zaken zelfs binnen een termijn van twee maanden.

De cijfers zien er in een schema als volgt uit:

Hoofdstuk 2

Overige activiteiten

2.1 De lerende LFPZ-praktijk

Herbeoordeling LFPZ-indicatie gedurende wachttijd

Een belangrijk knelpunt is gelegen in de LFPZ-capaciteit en de lange wachttijd voor plaatsing in de LFPZ. De LAP heeft zich beraden over de vraag of er formeel een herbeoordeling van de LFPZ-indicatie dient plaats te vinden gedurende de tijd dat een patiënt nog in een behandelkliniek verblijft, of indien de patiënt na een lange wachttijd pas recent is opgenomen in de LFPZ.

De LAP is van mening dat conform het beleidskader de normale periode van herbeoordeling dient te worden gehanteerd, ook al verblijft een patiënt door de lange wachttijd pas sinds kort in de LFPZ of zelfs nog in de behandelkliniek. De LAP is van mening dat het belang van de betrokken patiënt in deze voorop dient te staan. Er kunnen zich in de wachttijd ontwikkelingen in de situatie van betrokkene hebben voorgedaan, die relevant kunnen zijn voor de herbeoordeling. De datum van de voorgenomen beslissing tot plaatsing in de LFPZ (op basis van het advies van de LAP) is het startpunt van de periode van herbeoordeling.

De LAP heeft een voorstel geschreven om de klinieken handvatten te bieden om de aanvragen zo beknopt en gericht mogelijk op te stellen, omdat de LAP onderkent dat een reguliere kliniek geen ervaring heeft met het schrijven van een herbeoordeling van de LFPZ-indicatie.

Studiereis

Van 2 tot en met 5 oktober 2023 heeft de LAP een studiereis gemaakt naar Zürich, Zwitserland. De LAP wilde in het kader van de langdurige forensische psychiatrische zorg in gesprek treden met Zwitserse experts in de forensische psychiatrie en een kijkje nemen in verschillende voorzieningen om te zien hoe zij omgaan met langverbljvende patiënten.

Tijdens de reis heeft de LAP interessante informatie gekregen over het Zwitserse rechtssysteem en de forensische psychiatrie in kanton Zürich. Het Zwitserse rechtssysteem kent een tweesporenbeleid, waarbij naast een straf ook een strafrechtelijke therapeutische maatregel kan worden opgelegd. Een dergelijke maatregel kan worden opgelegd op het moment dat een straf het recidiverisico van de dader niet voldoende kan reduceren. Voor het opleggen van een maatregel dient er sprake te zijn van een recidiverisico, een ernstig psychische stoornis, een connectie tussen het strafbare feit en het recidiverisico en verder is de behandelbaarheid van de betrokkene van belang. Als aan de vereisten van zowel een straf als een maatregel is voldaan, kunnen beide worden opgelegd. Het opleggen van een strafrechtelijke therapeutische maatregel is een uitzondering binnen het Zwitserse strafrecht. In slechts 0.5% van alle strafrechtelijke vonnissen wordt een maatregel opgelegd. Een groot verschil met Nederland is dat er bij het opleggen van een therapeutische maatregel in combinatie met een straf, eerst gestart wordt met de therapeutische maatregel. Wanneer de behandeling binnen deze maatregel langer duurt dan de opgelegde straf of wanneer de behandeling succesvol aanslaat, kan er worden besloten dat de gevangenisstraf niet meer ten uitvoer wordt gelegd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee verschillende maatregelen, namelijk de therapeutische maatregel en de 'verwahrung'. De therapeutische maatregel kan intramuraal of ambulantly worden uitgevoerd. De initiële duur van de therapeutische maatregel is vijf jaar, waarna deze nogmaals kan worden verlengd voor nog eens vijf jaren. In de praktijk blijkt dat deze maatregel ook hierna nog kan worden verlengd, waardoor er geen maximale duur lijkt te zijn. Eenmaal per jaar wordt de maatregel getoetst door de rechtbank, waarbij er gekeken wordt naar de mogelijkheid van het verlengen van de maatregel of de mogelijkheid van voorwaardelijke invrijheidstelling.

De 'verwahrung' wordt opgelegd bij ernstige misdrijven met een minimale gevangenisstraf van vijf jaar, een hoog recidiverisico en de inschatting dat een therapeutische maatregel niet tot vermindering van het recidiverisico zal leiden. Deze maatregel wordt nagenoeg nooit als eerste maatregel opgelegd, omdat er in beginsel vrijwel altijd mogelijkheden worden gezien voor een behandeling. Een 'verwahrung' wordt in de praktijk opgelegd wanneer de therapeutische maatregel niet succesvol is gebleken. Deze maatregel kan enigszins worden vergeleken met een LFPZ-indicatie. Naast een reguliere 'verwahrung' kan er ook een levenslange 'verwahrung' worden opgelegd indien het misdrijf de lichamelijke, psychische of seksuele integriteit van een ander ernstig heeft aangetast, er sprake is van een hoog recidivegevaar en betrokkene geclassificeerd kan worden als blijvend onbehandelbaar, omdat behandeling op de lange termijn niet succesvol wordt geacht. De 'verwahrung' wordt ten uitvoer gelegd in de gevangenis.

De LAP heeft een bezoek gebracht aan de Justizvollzugsanstalt (JVA) Pöschwies, een hoog beveiligde gevangenis waarbinnen een forensische unit is gevestigd. In deze unit worden ook patiënten met een ‘verwahrung’ opgenomen. Daarnaast heeft de LAP een bezoek gebracht aan een forensisch psychiatrische kliniek in Rheinau, waar patiënten met een therapeutische maatregel of ter crisisinterventie uit de gevangenis worden opgenomen. De doelgroep in deze kliniek betreft voornamelijk (91%) patiënten met schizofrenie en andere psychotische stoornissen. Daarnaast hebben er meerdere gesprekken en informatie-uitwisselingen plaatsgevonden met experts binnen de forensische psychiatrie en het strafrecht, zoals een advocaat, rechter, onderzoekers en medewerkers van the Office of Corrections and Rehabilitation (onderdeel van het ministerie van Justitie en verantwoordelijk voor de door de rechtbank opgelegde gevangenisstraffen en niet-vrijheidsbenemende maatregelen) en the Concordat Expert Commission East Switzerland (onafhankelijke commissie die het departement van Corrections and Rehabilitation adviseert) om een beeld te krijgen van de verschillende procedures en criteria, de rol van gedragsdeskundigen in het Zwitserse systeem en de uitdagingen die het systeem kent. Met de experts is gesproken over de wijze van toetsing binnen de therapeutische maatregelen, de manier waarop juridische professionals, psychologen en psychiaters samenwerken in een dergelijke setting, de wijze van risico-inschatting, hoe deze risico's worden meegenomen in de besluitvorming en de invulling van het risicomangement.

De studiereis heeft veel stof voor discussie en verdieping van kennis en inzicht opgeleverd. De LAP ziet een belangrijk verschil met het Nederlandse rechtssysteem. Anders dan in Nederland wordt in Zwitserland gestart met de therapeutische maatregel alvorens de gevangenisstraf ten uitvoer te leggen, als dat nog aan de orde is. Er lijkt sprake van een humaan, sociaal systeem waarbij behandeling voorop staat. Daarnaast is opgevallen dat de expertise binnen de strafoplegging anders is ingericht. Psychologen spelen bijna geen rol binnen het systeem. Er wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de expertise van forensische psychiaters. Ook is opvallend dat psychotische patiënten samen worden geplaatst waardoor zij, in tegenstelling tot het tbs-systeem in Nederland, worden gescheiden van patiënten met andere problematiek. De LAP heeft de indruk dat er binnen het Zwitserse systeem sneller stappen worden gezet naar een andere setting, voornamelijk bij patiënten met een schizofrene of andere psychotische stoornis waarbij het risico door middel van medicatie onder controle is. Daarbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat de aantallen patiënten kleiner zijn dan in Nederland en de beslislijnen korter lijken. Tot slot worden er veel overeenkomsten gezien in de procedure van de onafhankelijke adviescommissie in vergelijking met het Nederlandse rechtssysteem.

2.2 Overleg ketenpartners

Er wordt continue geïnvesteerd in overleg met en het afstemmen van het werkproces met de Divisie Individuele Zaken van DJI en de FPC's. Voorts vindt er periodiek overleg plaats met de FPC's, het NIFP, de Divisie Individuele Zaken en het Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen over mogelijke knelpunten in beleid en procedures.

Slotopmerkingen

De capaciteitsproblemen in de forensische zorg leiden tot grote problemen voor de tbs-sector in zijn algemeenheid. De stagnatie die hierdoor in de plaatsing en doorplaatsing van tbs-gestelden ontstaat, heeft ook zijn weerslag op de LFPZ. In de LFPZ is eveneens sprake van een capaciteitstekort, met lange wachttijden (in 2023 opgelopen tot circa twee jaar) en procedurele en inhoudelijke knelpunten als gevolg. De commissie heeft kennisgenomen van de Voortgangsbrief forensische zorg van de minister voor Rechtsbescherming aan de Tweede Kamer d.d. 26 januari 2024. De commissie onderschrijft de beschreven zorgen en noodzaak van verbetering van het stelsel in zijn algemeenheid en de capaciteit in het bijzonder.

Bijlage

**Samenstelling Landelijke Adviescommissie Plaatsing Langdurige
Forensisch Psychiatrische Zorg**

Voorzitter:

Mr I.E. de Vries

Vice-voorzitter:

Mr Y.A.J.M. van Kuijk

Gedragdeskundigen:

Drs B. Bakker

Drs K.M. ten Brinck

Drs I. Maksimovic

Drs D. van der Meer

Drs E. Otte

Drs J.A.M. Reijnen

Plaatsvervangende leden:

Drs M.R. Weeda

Secretaris:

Mr H.G. Leentvaar-Loohuis

Plaatsvervangend secretaris:

Mr N.E. Heuten

Contactgegevens:

Telefoonnummer secretariaat: 0880-71 39 00

E-mailadres: LAP@avt.minjus.nl

Website: www.landelijkeadviescommissieplaatsing.nl

Colofon

Dit jaarplan is een uitgave van:

Landelijke Adviescommissie
Plaatsing Langdurige Forensisch
Psychiatrische Zorg
Postbus 24019 | 3502 MA Utrecht
T 0880 71 39 00 | LAP@avt.minjus.nl
www.landelijkeadviescommissieplaatsing.nl

Maart 2023